

Андрій Миколайович Колосов

д-р екон. наук, проф.

ORCID 0000-0002-2839-8773

e-mail: tn.kolosov@gmail.com,

*Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка, м. Старобільськ*

СТРУКТУРНО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ СТРАТЕГІЇ РЕІНТЕГРАЦІЇ ДОНБАСУ

Постановка проблеми. Проблема реінтеграції Донбасу останнім часом набуває все більш конкретного змісту і надзвичайної актуальності у зв'язку з тими зусиллями, що прикладають Президент і Уряд України для припинення збройного конфлікту в Донбасі і повернення нині непідконтрольних територій окремих районів Донецької і Луганської областей (ОРДЛО) до України. Відповідно все гостріше постає питання розробки державної Стратегії реінтеграції Донбасу, координатором якої визначено Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України (Мінреінтеграції).

Наразі відсутні офіційні заяви щодо наявності певного урядового документу «Стратегія реінтеграції Донбасу» (на далі Стратегія), як і щодо її змісту, незважаючи на її обговорення протягом декількох років не тільки широкою громадськістю, але й державними органами, дотичними до її розроблення й виконання. Об'єктивним ускладненням розробки такої стратегії є невизначеність розвитку ситуації із збройним конфліктом і можливих шляхів його політичного припинення, що формує уявлення самого процесу реінтеграції Донбасу як багатоваріантного, у зв'язку з чим і Стратегія реінтеграції повинна відображати наявність можливих сценаріїв. Відсутність у відкритому публічному дискурсі вказаних питань, коли й Мінреінтеграції не пропонує ніяких своїх конкретних програмних кроків, але в цілому на державному рівні актуальність у такій стратегії вже частіше підкреслюється, і змусила автора викласти власне бачення передумов необхідної стратегії реінтеграції Донбасу, основане на результатах проведених досліджень різних сторін ситуації в Донбасі, пов'язаної із наявним конфліктом.

Аналіз стану публікацій за темою статті. Сама ідеологія реінтеграції Донбасу як процесу мирного повернення нині непідконтрольних територій Донбасу до України виникла лише у зв'язку з прийняттям 12 лютого 2015 року в Мінську «Комплексу заходів з виконання мінських домовленостей» [1]. У перше можливі сценарії розвитку і припинення збройного протистояння висвітлені в роботі колективу фахівців Національного інституту стратегічних досліджень (НІСД) під керівництвом В.П. Горбуліна [2], виданої відразу після закінчення гострої стадії конфлікту. У подальших роботах увагу приділено різним аспектам процесу мирної інтеграції Донбасу до єдиного економічного простору України. Економічні втрати від збройного конфлікту досліджувалися в роботі [3], проблематика реінтеграції Донбасу розглядалася в контексті сценаріїв сталого розвитку або глобальної трансформації [4; 5]. Спроби розгляду шляхів відновлення економіки України з урахуванням сценаріїв повер-

нення Донбасу розглядалися в роботах [6; 7]. У 2016 році прийнята Концепція державної політики щодо розбудови миру в східних регіонах України [8]. В аспекті розвитку локальних ринків проблематику відновлення економіки Донбасу розглянуто в роботі [9]. Першу спробу розглянути етапність процесу реінтеграції Донбасу зроблено автором у своїй праці [10]. Особливості й причини виникнення ситуації в Донбасі, що мають важливе значення для інтеграційних процесів розглянуто в статті [11]. Відомі також спроби розробки локальних стратегій реінтеграції обласними органами, наприклад, у вигляді стратегії розвитку Донецької області [12]. Нарешті головним державним органом зі справ повернення Донбасу – Мінреінтеграції опубліковано проект програми своїх дій [13], спрямованих на вирішення лише питань, що впливають з поточної ситуації. На підтвердження цього Міністерство вже після декількох днів опублікувало повідомлення про те, що воно тільки розпочало роботу над проектом стратегії економічного відновлення Донбасу [14]. Аналізуючи стан розроблення питань реінтеграції Донбасу в цілому, можна відмітити, що наявні здобутки ще далекі від системного уявлення проблеми, що й стало приводом для автора викласти власне бачення її вирішення з позицій процесного управління. Отже, **метою статті** є викладення проблеми стратегії реінтеграції Донбасу у вигляді процесу, як сукупності поєднаних між собою етапів, що впливають з логіки структурно-економічних перетворень у результаті політико-дипломатичного урегулювання конфлікту.

Виклад основного матеріалу статті. Отже, основні передумови розробки Стратегії реінтеграції Донбасу, що впливають з процесного підходу до розгляду проблеми, полягають у необхідності визначення суб'єктно-об'єктних відносинах процесу. Сам процес реінтеграції Донбасу здійснюється багатьма суб'єктами: власне Україною, при сприянні країн Нормандської четвірки, Організацією з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ), державними органами України та органами місцевого самоврядування при згоді з представниками нині непідконтрольних Україні окремих районів Донецької та Луганської областей (ОРДЛО). Суб'єктом розробки Стратегії реінтеграції Донбасу є Україна в особі державних органів і органів місцевого самоврядування Донецької та Луганської областей.

В основі Стратегії має бути уявлення щодо процесу реінтеграції Донбасу, який, за логікою урегулювання, має включати наступні три взаємопов'язані процеси.

1. Процес розвитку підконтрольних територій Донецької та Луганської областей.

2. Процес урегулювання збройного конфлікту і реінтеграції ОРДЛО.

3. Процес реінтеграції та розвитку ОРДЛО.

Незважаючи на неможливість передбачення реального ходу вказаних процесів у часі, можна очікувати, що логічна взаємодія окремих етапів цих процесів, як це представлено на рис. 1, залишиться незмінною.

Отже, процес розвитку підконтрольних територій Донецької та Луганської областей складається з чотирьох етапів і є пов'язаним із процесом урегулювання збройного конфлікту таким чином, що перший етап **1пт** здійснюється незалежно від етапу **1ур** процесу урегулювання збройного конфлікту, поки останній триває і не знайдені політико-дипломатичні шляхи його врегулювання. Основний зміст даного етапу складає інфраструктурний розвиток підконтрольних територій і усунення критичних внутрішніх проблем.

Призначення другого етапу розвитку підконтрольних територій **2пт** полягає у вирішенні соціально-економічних проблем Донецької і Луганської областей та подоланні інфраструктурних розривів у стосунках між підконтрольними територіями та ОРДЛО вже на фоні припинення збройного конфлікту і урегулювання критичних економічних і гуманітарних проблем

взаємовідносин з ОРДЛО Україною, що є змістом етапу **2ур** процесу урегулювання.

Призначенням третього етапу розвитку підконтрольних територій **3пт** є вирішення соціально-економічних проблем Донецької та Луганської областей у взаємодії з ОРДЛО протягом етапів **3ур** і **4ур** процесу урегулювання збройного конфлікту, та з іншими регіонами України за умов припинення економічної блокади ОРДЛО, введеної з 2017 року, відновлення економічних зв'язків з ОРДЛО і вирішення гуманітарних проблем їх населення.

Процес розвитку підконтрольних територій Донецької і Луганської областей на етапі **4пт** здійснюється вже в умовах остаточного політичного врегулювання стану ОРДЛО в Україні.

Процес реінтеграції ОРДЛО в Україну на етапах **1ор** і **2ор** здійснюється поза Стратегією реінтеграції України наявними органами керівництва в невідконтрольних Україні окремих районах Донецької і Луганської областей у відповідності із вимогами етапів **2ур**, **3ур**, **4ур**, тоді як етап **5ур** здійснюється паралельно з етапом розвитку підконтрольної території в межах єдиного соціально-економічного, адміністративного, юридичного простору України.

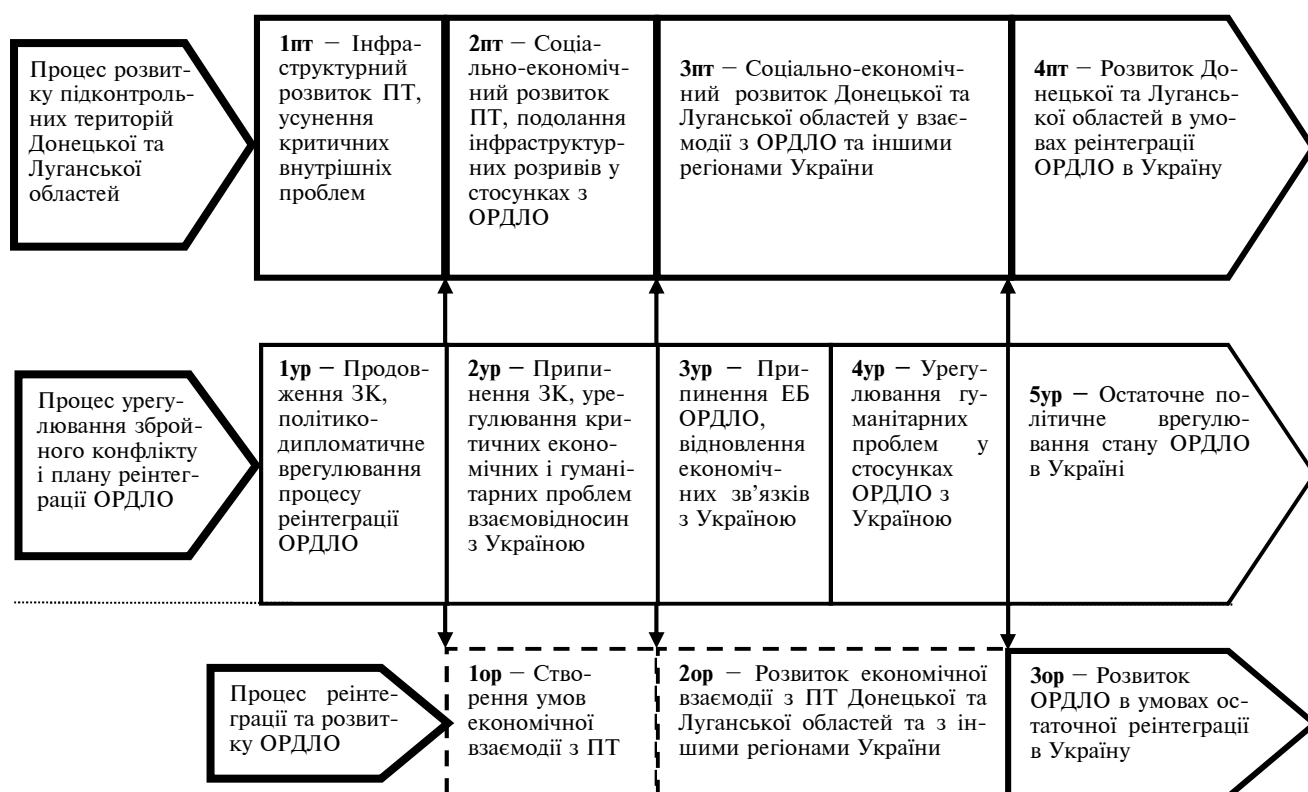


Рис. 1. Взаємодія процесів врегулювання збройного конфлікту в Донбасі, реінтеграції ОРДЛО і розвитку підконтрольних територій Донецької та Луганської областей:
ЗК – збройний конфлікт; ЕБ – економічна блокада ОРДЛО

Очевидно, при незмінному логічному взаємозв'язку етапів визначених процесів слід передбачити можливу варіативність змісту окремих етапів. Наприклад, можна очікувати здійснення етапу **1пт** розвитку підконтрольних територій у частині подолання інфраструктурних розривів самостійно, або з очікуванням до приєднання до цього процесу ОРДЛО відповідно із етапом **2ур**. Ідеться про відрізаність енергосистеми

і залізниці на території Луганської області від решти України внаслідок розмежування сил між підконтрольною територією і ОРДЛО, яке розрізало шляхи постачання вугілля до ТЕС у м. Щастя та від'єднало залізничну гілку Кіндрашівська-Нова – Лантратівка.

Аналогічно залізничне сполучення з м. Маріуполь є ускладненим через розрізання основного транспортного напрямку Маріуполь-Донецьк. Крім

того, процес урегулювання збройного конфлікту згідно з етапом **2ур** може відбуватися за трьома варіантами: 1) на умовах Мінських домовленостей; 2) з ура-

хуванням вимог української сторони; 3) із залученням миротворчих сил. Отже, лише вказані варіанти утворюють 6 сценаріїв Стратегії (рис. 2).

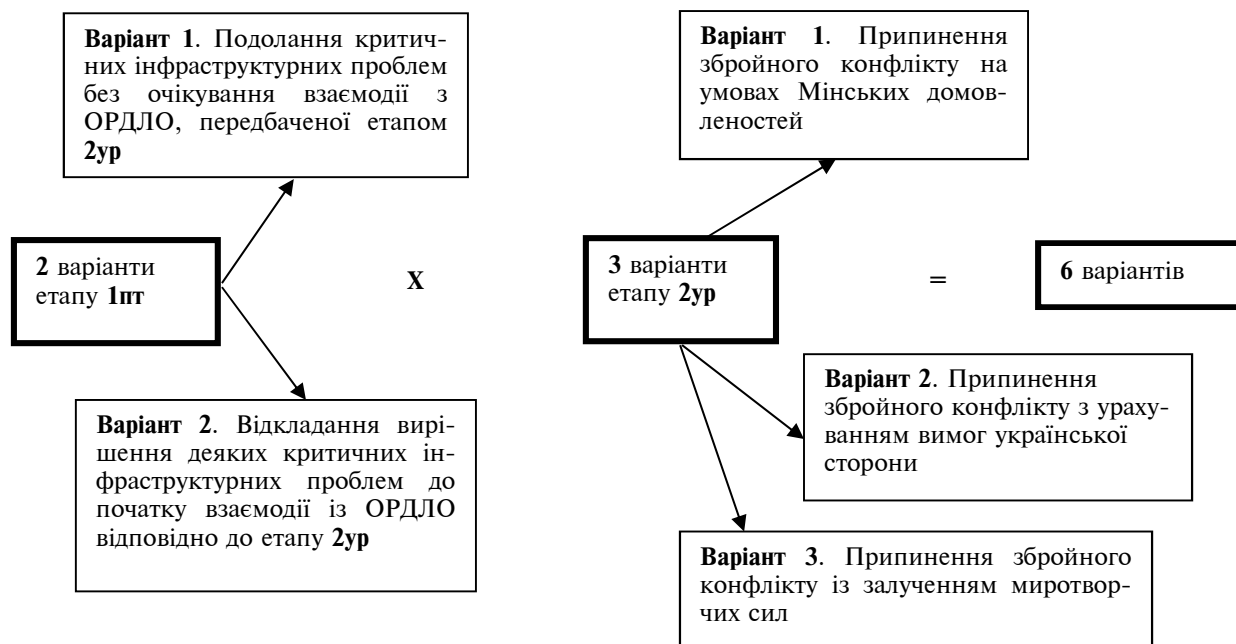


Рис. 2. Схема утворення 6 сценаріїв процесу реінтеграції Донбасу, які можуть відрізнятися змістом окремих етапів і тривалістю їх здійснення

Представлене уявлення загального процесу реінтеграції Донбасу дозволяє визначити основні вимоги до структури Стратегії реінтеграції Донбасу.

Відповідно до вимог системного підходу Стратегія реінтеграції Донбасу повинна відображати місію, цілі, взаємопов'язані завдання, суб'єкти виконання, ознаки виконання та ін. Отже, місія Стратегії реінтеграції Донбасу має бути сформульована відповідно до назви Стратегії з урахуванням поставлених Урядом завдань різкого підвищення рівня соціально-економічного розвитку підконтрольних територій Донбасу із перетворенням їх в зразок для населення непідконтрольних територій. Безліч цілей і завдань Стратегії, які підлягають виконанню, мають створювати несуперечливу систему ознак виконання у політичній, юридичній, економічній, управлінській, гуманітарній та інших сферах.

Суб'єктами виконання Стратегії мають бути державні органи України, органи місцевого самоврядування Донецької і Луганської областей, протягом паралельного здійснення етапів **3пт**, **3ур**, **4ур** – також і суб'єкти бізнесу у процесі відновлення економічних зв'язків з ОРДЛО, а в межах етапу **3ор** – також органи місцевого самоврядування в ОРДЛО.

Відповідно до змісту етапу **1пт** Стратегією мають бути відмічені нагальні проблеми і завдання з розвитку підконтрольних територій Донецької та Луганської областей стосовно вирішення інфраструктурних та інших найбільш критичних внутрішніх проблем, а також охарактеризовано результати їхнього вирішення. На першому етапі слід звернути увагу на певну дезінтеграцію підконтрольних територій із визначенням 4-х мало зв'язаних між собою наступних субрегіонів.

Субрегіон СУБ1 – північно-східна переважно сільськогосподарська частина Луганської області

впродовж залізничної гілки Кіндрашівська-Нова – Лантратіка і далі на схід до державного кордону із територіальним центром м. Старобільськ, включаючи м. Щастя із єдиною в Луганській області тепловою електростанцією (ТЕС), у складі Троїцького, Білокуракинського, Старобільського, Новопсковського, Марківського, Біловодського, Міловського, Новоайдарського і Станично-Луганського районів.

Субрегіон СУБ2 – західна і північно-західна промислова частина Луганської області у складі Сватівського, Кременського, Попаснянського районів та міст обласного підпорядкування Лисичанськ, Северодонецьк та Рубіжне із підпорядкованими ним містами та селищами.

Субрегіон СУБ3 – північна промислова частина Донецької області у складі Бахмутського, Добропільського, Костянтинівського, Покровського, Лиманського, Мар'їнського, Слов'янського, Александрівського, Ясиноватського районів та міст обласного підпорядкування: Авдіївка, Бахмут, Дружківка, Костянтинівка, Краматорськ, Лиман, Покровськ та ін. усього в кількості 15 міст із підпорядкованими ним містами та селищами.

Субрегіон СУБ4 – південна частина Донецької області у складі Волноваського, Великоновосілківського, Нікольського, Мангушського районів та промислового міста обласного підпорядкування Маріуполь.

Вирішення проблем розвитку підконтрольних територій Донецької і Луганської областей на етапі **1пт** протягом часу, якого потребує політико-дипломатичне врегулювання збройного конфлікту і започаткування процесу реінтеграції непідконтрольних територій, має бути спрямоване на подолання гострих інфра-

структурних та інших внутрішніх проблем, що виникли саме в результаті збройного конфлікту.

Очевидно, що виконання місії Стратегії в частині перетворення підконтрольних територій на зразкові диктує за необхідне вирішення на першому етапі – Іпт найгостріших структурно-економічних проблем субрегіонів і підконтрольних територій Донецької і Луганської областей у цілому.

Перелік таких проблем, що впливають з аналізу стану територіального розмежування, що відбулося в Донбасі, формує зміст найкритичніших завдань, які потребують вирішення ще в існуючих умовах стану конфлікту.

Перелік цих проблем, необхідних завдань та результатів їх вирішення на етапі Іпт Стратегії реінтеграції Донбасу приведемо в табл. 1.

Таблиця 1

Проблеми, завдання і результати їх вирішення на етапі Іпт розвитку підконтрольних територій Донбасу

Субрегіони, області, території	Інфраструктурні та інші критичні внутрішні проблеми	Завдання щодо вирішення проблем	Результати вирішення проблем розвитку
1	2	3	4
СУБ1	Відірваність залізничної гілки Кіндрашівська-Нова – Лантратівка від загальної мережі Укрзалізниці, що перешкоджає завезенню вугілля з не-підконтрольної території до єдиної в Луганській області ТЕС у м. Щастя, а також сполученню мешканців субрегіону з іншими регіонами України	1. Варіант з двох: а) побудова нової залізничної гілки приблизним напрямком Старобільськ – Рубіжне; б) відновлення сполучення Старобільськ – Куп'янськ – Харків через територію РФ (протяжністю біля 30 км) 2. Вирішення питання легалізації залізничного постачання вугілля до ТЕС в м. Щастя через територію ОРЛО	Налагодження залізничного сполучення між субрегіоном СУБ1 й іншими регіонами України із суттєвим збільшенням доходів Укрзалізниці Забезпечення стабільної роботи єдиної в Луганській області ТЕС в м. Щастя
СУБ2	Вкрай низька завантаженість та практичне припинення діяльності багатьох промислових підприємств, які є основним джерелом місцевих доходів міст і селищ, і що спричиняє значну міграцію населення для роботи в інших регіонах України та за кордоном, у тому числі, у Російській Федерації (РФ)	Розробка і запровадження програми державного замовлення підприємствам Луганської області виробництва широкої номенклатури продукції замість імпортової. Відновлення роботи містотворюючих підприємств, сприяння збільшенню завантаження діючих	Стимулювання розвитку економічного потенціалу, збільшення надходжень до місцевих бюджетів. Підвищення зайнятості населення, залучення трудових ресурсів сусідніх субрегіонів, зменшення еміграції
Луганська область (СУБ1 і СУБ2)	1. Відірваність енергосистеми області від Об'єднаної енергетичної системи України 2. Вкрай незадовільний стан автомобільних доріг, що перешкоджає переміщенню мешканців і товарів усередині області та із іншими регіонами України 3. Наявність лише одного пішого і відсутність жодного автомобільного КПВВ на лінії розмежування з не-підконтрольними окремими районами Луганської області (ОРЛО)	Завершення введення до дії електричної підстанції «Кремінська» Запровадження програми будівництва і ремонту доріг в Луганській області протяжністю в 3-4 рази більше запланованого на 2020-2021 роки Відкриття протягом 2020 року автомобільних КПВВ у містах Золоте і Щастя	З'єднання енергосистеми Луганської області з Об'єднаною енергосистемою України Різке зростання обсягів пасажирського і вантажного сполучення як умови інтенсифікації економічної діяльності в області Спрощення перетину населенням лінії розмежування, стимулювання реінтеграції громадян ОРЛО до українських умов
СУБ3	1. Вкрай низька завантаженість та практичне припинення діяльності багатьох промислових підприємств, які є основним джерелом надходжень до місцевих доходів, що спричиняє міграцію населення для роботи в інших регіонах України та за кордоном, у тому числі у РФ 2. Відірваність ТЕС та інших промислових об'єктів від місць їх традиційного забезпечення вугіллям і сировиною з не-підконтрольної території Донбасу	Розробка і запровадження Урядової програми державного замовлення підприємствам Донецької області на виробництво широкої номенклатури продукції замість імпортової Вирішення питань легалізації постачання вугілля й сировини з підприємств не-підконтрольної території ОРДО	Стимулювання розвитку економічного потенціалу, збільшення надходжень до місцевих бюджетів. Підвищення зайнятості населення, зменшення еміграційних тенденцій Підвищення ефективності роботи промислових підприємств
СУБ4	1. Відсутність зручного і потужного залізничного сполучення м. Маріуполя з іншими регіонами України і північчю Донецької області, що перешкоджає ефективним вантажним і пасажирським перевезенням 2. Відірваність системи постачання води до м. Маріуполь від раніше єдиної системи постачання води Сіверського Донця	Розбудова й вдосконалення існуючої залізничної інфраструктури для забезпечення потужного сполучення м. Маріуполь з іншими регіонами України в обхід Донецька Розробка механізму узгодження використання води й системи водопостачання спільно з ОРДО	Підвищення ефективності роботи Маріупольського економічного вузла, покращення соціальних умов життя Гарантування стабільності і якості водопостачання до м. Маріуполь

1	2	3	4
	3. Високий рівень екологічної небезпеки м. Маріуполя і прилежної до нього рекреаційної території	Розробка й впровадження заходів покращення екологічного стану в м. Маріуполь	Покращення екологічного стану в м. Маріуполь. Створення умов відновлення рекреаційної зони поблизу м. Маріуполь
Донецька область (СУБЗ і СУБ4)	Відсутність прямого залізничного і обмеженість автомобільного сполучення між північчю і півднем області	Розробка і впровадження Програми покращення залізнично-автомобільного сполучення між північчю і півднем області в обхід Донецька	Покращення умов економічного співробітництва в промисловій і аграрній сфері усередині Донецької області
Підконтрольні території Донбасу в цілому	1. Наявність гострих проблем призупинення роботи вугільних шахт, заборгованості оплати праці шахтарів, занепад шахтарських міст і містечок 2. Низька спроможність раніше створених об'єднаних територіальних громад (ОТГ), які залишаються згідно з опублікованим проектом Плану завершення децентралізації в 2020 році	Розробка й запровадження комплексної програми ефективного використання вугілля, завантаження вугільних шахт і оплати праці шахтарів на основі раціональних рішень в системі енергетичного ринку України стосовно регулювання цін на енергоносії виключно в інтересах держави Розробка заходів щодо перегляду рішень з утворення ОТГ з низькою спроможністю	Відновлення працевлаштування і виплати заробітної плати шахтарям Підвищення спроможності ОТГ, зокрема, в частині заробітку ними власних коштів у розрахунку на одного мешканця

Зміст проблем, завдань з їх виконання й очікуваних результатів на етапі 2пт Стратегії відрізняється новою якістю стану відношень між підконтрольною та непідконтрольною територіями, яка досягається в результаті припинення збройної фази конфлікту. Основною ціллю розвитку підконтрольних територій на

етапі 2пт є вивести їх на рівень зразкових як для України в цілому, так і для непідконтрольних територій, що повинно стати окремим фактором підвищення привабливості процесу реінтеграції. Основні завдання й результати їх вирішення на даному етапі представимо в табл. 2.

Таблиця 2

Завдання й результати їх вирішення на етапі 2пт розвитку підконтрольних територій

Завдання з розвитку підконтрольних територій Донбасу з метою підвищення їхнього соціально-економічного стану до зразкового рівня	Результати у вигляді якісних змін соціально-економічного стану підконтрольних територій
1. Вирішення комплексу гуманітарних проблем, що виникли в період збройної фази конфлікту: – збільшення кількості КПВВ і послаблення пропускнуго режиму перетинання через КПВВ, зокрема, шляхом заміни пропусків СБУ паспортами громадян; – відміна Довідок внутрішніх переміщених осіб (ВПО); – визнання документів, виданих громадянам України на території ОРДЛО у період до початку конфлікту; – спрощення процедури соціальних виплат та пенсій мешканцям ОРДЛО	Покращення соціально-гуманітарних умов життя громадян України на території ОРДЛО. Посилення чинників інтегрування населення ОРДЛО до українського суспільства
2. Відновлення пасажирського залізничного сполучення міст Донецька і Луганська з іншими регіонами України. Відновлення автомобільного сполучення між містами підконтрольної та непідконтрольної територій легальними перевізниками	Покращення умов пасажирського сполучення. Збільшення доходів Української залізниці і автотранспортних компаній, відрахувань до місцевих бюджетів
3. Розробка й започаткування реалізації програми розвитку депресивних міст і селищ (таких як Привілля, Новодружеськ, Українськ), а також міст і селищ, постраждалих від бойових дій протягом конфлікту (Авдіївка, Щастя, Золоте, Гірське, Станиця Луганська та ін.)	Відновлення життєвої інфраструктури, створення робочих місць і підвищення добробуту мешканців міст і селищ
4. Запровадження програми розмінування територій, прилеглих до зони бойових дій	Покращення гуманітарних умов життя людей
5. Продовження інтенсивного будівництва автодоріг, пілотне врегулювання фінансової відповідальності їх користувачів за нанесене пошкодження доріг	Створення пілотного проекту бережливого відношення до автомобільних доріг з фінансовою відповідальністю за їхнє пошкодження
6. Запровадження заходів щодо зменшення негативного впливу 2-го рівня реформи системи охорони здоров'я на існування й ефективність медичних закладів	Покращення охорони здоров'я населення

Основні завдання етапу 3пт реінтеграції Донбасу, що впливають з прийняття рішення щодо відміни економічної блокади, введеної в 2017 році проти підприємств в ОРДЛО, які працювали в законодавчому

полі України і здійснювали всі види платежів до бюджету України та небюджетних органів, приведено в табл. 3.

Завдання й результати їх вирішення на етапі 3пт розвитку підконтрольних територій Донецької і Луганської областей

Завдання з розвитку підконтрольної території Донбасу при відміні економічної блокади підприємств ОРДЛО, що працювали за умов українського законодавства	Результати припинення економічної блокади
1. Відновлення легальних поставок вантажів між підприємствами підконтрольної території і ОРДЛО через лінію розмежування, припинення нелегального постачання вантажів через РФ. 2. Відновлення виробничих ланцюжків між підприємствами в ОРДЛО і в решті України. 3. Відновлення експортного постачання продукції підприємств в ОРДЛО через морський порт Маріуполя. 4. Розробка програми відновлення роботи Лисичанського нафтопереробного заводу (НПЗ) на основі домовленості з власниками та ін.	Значне зростання економічного потенціалу підконтрольної території і обсягів виробництва, збільшення відрахувань до державного і місцевих бюджетів. Збільшення кількості робочих місць і підвищення завантаженості підприємств

Основні завдання етапу 4пт реінтеграції Донбасу впливають з прийняття рішень щодо остаточного політичного врегулювання стану ОРДЛО в Україні і повинні містити весь комплекс урегулювання протиріччя в системі економічних, юридичних, гуманітарних відносин між підконтрольною і непідконтрольною територіями.

Висновки. Викладення проблеми розроблення стратегії реінтеграції Донбасу у вигляді трьох процесів, етапи яких поєднані між собою логікою ходу політико-дипломатичного врегулювання збройного конфлікту в Донбасі, надає можливості концентрації і розподілу сил і засобів в межах кожного етапу, ознаки початку й закінчення якого мають однозначне визначення. Прийняття такого підходу розробниками державної Стратегії реінтеграції Донбасу допомогло би визначити завдання з негайних структурно-економічних перетворень, які є актуальними вже впродовж наявного стану збройного конфлікту. Це одночасно сприяло би розробці і втіленню поставленого завдання з економічного розвитку підконтрольних територій Донецької і Луганської областей з метою перетворення їх у зразкові, особливо, з урахуванням необхідності підвищення їх привабливості в процесі подальшої реінтеграції непідконтрольних територій. Викладені найгостріші вузли структурно-економічних проблем регіону можуть бути використані у якості пропозицій до технічного завдання на розробку державної стратегії економічного відновлення підконтрольної території Донбасу, як складової загальної стратегії його реінтеграції.

Список використаних джерел

1. Комплекс заходів з виконання мінських угод. *Українська правда*. 12.02.2015. URL: http://www.pravda.com.ua/articles/2015/02/12/70_58327.
2. Донбас і Крим: ціна повернення : монографія / за заг. ред. В.П. Горбуліна, О.С. Власюка, Е.М. Лібанової, О.М. Ляшенко. Київ: НІСД, 2015. 474 с.
3. Відродження Донбасу: оцінка соціально-економічних втрат і пріоритетні напрями державної політики: доповідь НАН України. Київ, 2015. 167 с. URL: <http://ief.org.ua/wp-content/uploads/2015/10.pdf>.
4. Ляшенко В.І., Харазішвілі Ю.М., Шамілева Л.Л., Жихарева Ю.І. Модернізація економіки Донецької області: стратегічні сценарії реалізації з позицій сталого розвитку до 2020 року: наук. доп. / НАН України, Ін-т економіки пром-сті. Київ, 2016. 120 с.
5. Східноукраїнський конфлікт в контексті глобальних трансформацій : зб. статей. Вип. 2. Київ : Укра-

їнський інститут стратегій глобального розвитку і адаптації, 2016. 270 с.

6. Булеєв І. П., Брюховецька Н.Ю. Шляхи відновлення економіки України та Донбасу. *Економічний вісник Донбасу*. 2015. № 1 (39). С. 4-11.

7. Беззубко Л.В., Беззубко Б.І. Розробка стратегії відновлення Донбасу як складник державної політики України. *Публічне адміністрування : теорія та практика*. 2017. № 1 (17). С. 1-10.

8. Концепція Державної цільової програми відновлення та розбудови миру в східних регіонах України: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 31 серпня 2016 р. № 892 – р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/892-2016-%D1%80>.

9. Попова Г.Ю. Проблеми відновлення економіки Донбасу в контексті модернізації локальних ринків. *Економічний вісник Донбасу*. 2017. № 3 (49). С. 25-30.

10. Колосов А.М., Снітко Є.О., Восьмачкина Н.В. Реінтеграція Донбасу: суспільно-економічні аспекти. *Економічний вісник Донбасу*. 2018. № 2 (52). С. 4-10.

11. Макогон Ю.В. Донбас в умовах політичного протистояння: соціально-економічний аспект. *Економічний вісник Донбасу*. 2019. № 1 (55). С. 16-32. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/151386>.

12. Стратегія розвитку Донецької області на період до 2020 року: Розпорядження голови облдержадміністрації, керівника обласної військово-цивільної адміністрації від 21.06.2016 р. № 498. Краматорськ, 2016. URL: file:///C:/Users/home/Documents/ДОНБАС/3_Strategiya-2020.pdf.

13. План дій Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій (Проект). Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України. 2020. URL: <file:///C:/Users/home/Documents/ДОНБАС/draftМінТОТ.pdf>.

14. Мінреінтеграції розпочало роботу над проектом стратегії економічного відновлення Донбасу. Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України. 2020. URL: <https://mtot.gov.ua/ua/minreintegracii-rozpochalo-robotu-nad-proektom-strategiii-ekonomichnogo-vidnovlennja-donbasu?fbclid=IwAR2xgmbYzyrxJVagZ>.

References

1. Kompleks zahodiv z vykonannya minskykh ugod. (2015). [A set of measures to implement the Minsk agreements]. *Ukrainska pravda*. Retrieved from <http://www.pravda.com.ua/articles/2015/02/12/7058327> [in Ukrainian].

2. Horbulin V., Vlasiuk O., Libanova E., Liashenko O. (Eds.). (2015). Donbas i Krym: cina povernennia [Donbass and Crimea: the price of return]. Kyiv, NISS [in Ukrainian].
3. Vidrozhennia Donbasu: otsinka sotsialno-ekonomichnykh vtrat i priorityetni napriamy derzhavnoi polityky [Revival of Donbass: assessment of socio-economic losses and priority areas of public policy]. (2015). Kyiv, NAS of Ukraine [in Ukrainian].
4. Liashenko V.I., Kharazishvili Yu.M., Shamileva L.L., Zhykharieva Yu.I. (2016). Modernizatsiia ekonomiky Donetskoï oblasti: strate-hichni stsenarii realizatsii z pozytsii staloho rozvytku do 2020 roku [Modernization of the economy of Donetsk region: strategic implementation scenarios from the standpoint of sustainable development until 2020]. Kyiv, IIE of NAS of Ukraine [in Ukrainian].
5. Skhidnoukrainskyi konflikt v konteksti hlobalnykh transformatsii [The Eastern Ukrainian conflict in the context of global transformations]. (2016). Issue 2. Kyiv, Ukrainian Institute for Global Development and Adaptation Strategies [in Ukrainian].
6. Bulieiev I. P., Briukhovetska N.Yu. (2015). Shliakhy vidnovlennia ekonomiky Ukrainy ta Donbasu [Ways to restore the economy of Ukraine and Donbass]. *Ekonomichnyi visnyk Donbasu – Economic Herald of the Donbas*, 1 (39), pp. 4-11 [in Ukrainian].
7. Bezzubko L.V., Bezzubko B.I. (2017). Rozrobka stratehii vidnovlennia Donbasu yak skladnyk derzhavnoi polityky Ukrainy [Development of a strategy for the restoration of Donbass as a component of state policy of Ukraine]. *Publichne administruvannia : teoriia ta praktyka – Public administration: theory and practice*, 1 (17), pp. 1-10 [in Ukrainian].
8. Kontseptsiiia Derzhavnoi tsilovoi prohramy vidnovlennia ta rozbudovy myru v skhidnykh rehionakh Ukrainy: Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 31 serpnia 2016 r. № 892 – r [Concept of the State Target Program for Restoration and Peacebuilding in the Eastern Regions of Ukraine: Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine of August 31, 2016 № 892 - r]. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/892-2016-%D1%80> [in Ukrainian].
9. Popova H.Yu. (2017). Problemy vidnovlennia ekonomiky Donbasu v konteksti modernizatsii lokalnykh rynkiv [Problems of economic recovery of Donbass in the context of modernization of local markets]. *Ekonomichnyi visnyk Donbasu – Economic Herald of the Donbas*, 3 (49), pp. 25-30 [in Ukrainian].
10. Kolosov A.M., Snitko Ye.O., Vosmachkina N.V. (2018). Rein-tehratsiia Donbasu: suspilno-ekonomichni aspekty [Reintegration of Donbass: socio-economic aspects]. *Ekonomichnyi visnyk Donbasu – Economic Herald of the Donbas*, 2 (52), pp. 4-10 [in Ukrainian].
11. Makogon Yu.V. (2019). Donbass v usloviyakh politicheskogo protivostoyaniya: sotsial'no-ekonomicheskii aspekt [Donbass in the conditions of political confrontation: socio-economic aspect]. *Ekonomichnyi visnyk Donbasu – Economic Herald of the Donbas*, 1 (55), pp. 16-32. Retrieved from <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/151386> [in Russian].
12. Stratehiia rozvytku Donetskoï oblasti na period do 2020 roku: Rozporiadzhennia holovy oblderzhadministratsii, kerivnyka oblasnoi viiskovo-tsyvilnoi admii-nistratsii vid 21.06.2016 r. № 498 [Development strategy of Donetsk region for the period up to 2020: Order of the head of the regional state administration, head of the regional military-civil administration dated 21.06.2016 № 498]. Retrieved from file:///C:/Users/home/Documents/ДОНБАС/3_Strategiya-2020.pdf [in Ukrainian].
13. Plan dii Ministerstva z pytan reintehratsii tymchaso-vo okupovanykh terytorii [Action plan of the Ministry for the reintegration of the temporarily occupied territories]. (2020). Kyiv, Ministry of Reintegration of the Temporarily Occupied Territories of Ukraine [in Ukrainian].
14. Minreintehratsii rozpochalo robotu nad proektom stratehii ekonomichnogo vidnovlennia Donbasu [The Ministry of Reintegration has begun work on a draft strategy for the economic recovery of Donbass]. (2020). Kyiv, Ministry of Reintegration of the Temporarily Occupied Territories of Ukraine. Retrieved from <https://mtot.gov.ua/ua/minreintegraciii-rozpochalo-robotu-nad-proektom-strategiii-ekonomichnogo-vidnovlennja-donbasu?fbclid=IwAR2xgmbYzyxrxJVagZ> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 10.04.2020
Прийнято до друку 14.04.2020

Формат цитування:

Колосов А. М. Структурно-економічні аспекти стратегії реінтеграції Донбасу. *Вісник економічної науки України*. 2020. № 1 (38). С. 79-85. doi: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2020.1\(38\).79-85](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2020.1(38).79-85)

Kolosov A. M. (2020). Structural and economic aspects of the Donbass reintegration strategy. *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy*, 1 (38), pp. 79-85. doi: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2020.1\(38\).79-85](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2020.1(38).79-85)